

Växjö
kommun

Vägledning LSS

Datum 2026-08-01

Version: 2026-06-10

Innehåll

Inledning	6
LSS personkrets.....	7
Vilka är insatserna?	7
Individuell plan	8
Begränsningar i insatserna samt åldersgräns	8
Goda levnadsvillkor.....	9
Ärendegång.....	9
Begäran om insats.....	9
Utredning och bedömning av behov.....	10
Handläggningstid	10
Kommunicering.....	11
Beslut och underrättelse om beslut.....	11
Överklagande	11
Verkställighet av beslut.....	12
Genomförandeplan	12
Fast omsorgskontakt	13
Familj och boendesituation.....	13
Pågående insatser och kontakter	13
Hälsotillstånd, kroppsstrukturer och kroppsfunktioner	14
Barnperspektiv.....	14
Lärande och att tillämpa kunskap	15
Allmänna uppgifter och krav.....	15
Kommunikation	15
Förflyttning.....	15

Personlig vård	15
Hemliv.....	15
Mellanmänskliga interaktioner och relationer	15
Utbildning, arbete och sysselsättning, ekonomiskt liv	15
Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv.....	16
Känsla av trygghet.....	16
Person som vårdar eller stödjer närstående	16
Uppföljning av beslutade insatser	16
Beskrivning av övriga insatser	17
LSS 9 § 1 Rådgivning och annat personligt stöd	17
LSS 9 § 2 Biträde av personlig assistent, eller ekonomiskt stöd för sådan assistans	17
Hushållsgemenskap	19
Schablonavdrag för föräldraavdrag.....	19
Assistansersättning.....	19
Val av assistansanordnare	20
Ersättning för merkostnader vid ordinarie assistents sjukdom	20
LSS 9 § 3 Ledsagarservice	21
LSS 9 § 4 Biträde av kontaktperson.....	21
LSS 9 § 5 Avlösarservice i hemmet	22
LSS 9 § 6 Korttidsvistelse	22
LSS 9 § 7 Korttidstillsyn för skolungdom	23
LSS 9 § 8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet	23
LSS 9 § 9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad	24
Beskrivning av behov:.....	25

Insatstrappa.....	25
Att byta bostad.....	26
LSS 9 § 10 Daglig verksamhet	26
Habiliteringsersättning.....	27
Träffpunktsverksamhet.....	28
Lag om egenvård	28
Egenvård vid personlig assistans.....	28
Övriga frågor i alfabetisk ordning.....	29
Asylsökande och sekretessbrytande bestämmelser	29
Att själv föra sin talan, eller att företräddas av annan.....	29
Avgifter	30
Assistansersättning enligt SFB	30
God man, förvaltare och.....	30
framtidsfullmakt	30
Förhandsbesked.....	31
Försäkringsfrågor	31
Intyg om nödvändig tandvård	31
Kvalitet och dokumentation	31
Lex Sarah.....	32
Privata medel.....	32
Resor	32
Resor till och från korttidsvistelse eller korttidstillsyn	33
Resor till och från daglig verksamhet	33
Sekretess och behandling av personuppgifter	33
Synpunkter, klagomål eller beröm	34

Tillfällig vistelse i annan kommun	34
Tolkning och översättning	35
Vård i livets slutskede.....	35

Inledning

Syftet med detta dokument är att ge vägledning för beslutsbedömning och verkställighet till omsorgsnämndens handläggare, utförandeenheter och ge information till kommunens invånare inom ramen av personkrets LSS.

Avsikten är att likvärdiga behov ska bedömas på samma sätt. Utgångspunkten är gällande lagstiftning, föreskrifter, allmänna råd och vägledande domar. Vägledningen ersätter inte den individuella bedömning som görs i samband med varje enskild begäran om insats.

Dokumentet innehåller inledningsvis en kortfattad beskrivning av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Därefter beskrivs hur man ansöker om en insats, hur utredningen går till, hur beslut fattas och verkställs, samt vad som ingår i de olika insatserna.

Uppdateringar av detta dokument sker vid behov, exempelvis vid förändringar i lagstiftning. En generell översyn av vägledningen sker årligen.

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar goda och jämlika levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service, utöver det som personer med funktionsnedsättning kan få genom annan lagstiftning. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger.

LSS ger den enskilde rätt till insats om denne hör till personkretsen, har behov av insatsen och om behovet faktiskt inte tillgodoses på annat sätt. Kommunen prövar om rätt till insats enligt LSS föreligger, även om den enskilde redan har stöd enligt annan lag, till exempel socialtjänstlagen (SoL).

LSS-insatserna täcker inte alla behov av individuellt stöd, även om den enskilde hör till lagens personkrets. En person kan även behöva insats enligt SoL. Exempel på sådan insats kan vara trygghetslarm, matdistribution eller hemtjänst.

Behandlingsinsatser ingår inte i LSS.

När en enskild eller dennes anhöriga vänder sig till kommunen för att få stöd ska den enskilde få den hjälp som krävs för att denne ska kunna tillvarata sina intressen, detta framgår av 6 § förvaltningslagen. Det kan exempelvis handla om att ge information om vilka stödinsatser som är möjliga att ansöka om.

LSS personkrets

LSS personkrets är uppdelad i följande tre grupper:

1. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Varje gång någon begär en insats enligt LSS ska personkretstillhörigheten prövas och sättas i samband med de sökta insatserna. Beslut om personkretstillhörighet fattas inte särskilt, utan blir en del av beslutet om insatsen.

Beroende på vilken del av LSS personkrets den sökande tillhör, eller åberopar att denne tillhör, handläggs ärendet antingen av omsorgsnämnden eller av nämnden för arbete och välfärd.

Vilka är insatserna?

Insatserna för särskilt stöd och särskild service är:

- 9 § 1 rådgivning och annat personligt stöd (Region Kronoberg ansvarar för insatsen)
- 9 § 2 biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av ekonomiskt stöd inte täcks av assistansersättning enligt SFB, socialförsäkringsbalken

- 9 § 3 ledsagarservice
- 9 § 4 biträde av kontaktperson
- 9 § 5 avlösarservice i hemmet
- 9 § 6 korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- 9 § 7 korttidstillsyn för skolungdom över 12 år, utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov (från och med vårterminens slut det år man fyller 13, enligt nya skollagen)
- 9 § 8 boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet
- 9 § 9 bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
- 9 § 10 daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Individuell plan

I samband med att en insats enligt LSS beviljas erbjuds den enskilde möjligheten att få en individuell plan. Syftet är att den enskilde ska få en helhetsbild av sin situation. Den enskildes önskemål och behov styr innehållet i planen och också vem som ska vara med på mötet kring planen. Planen ska följas upp minst en gång om året. Vid uppföljning går man igenom hur det har gått med det man planerade och hur man ska planera vidare. Den enskilde kan när som helst begära en individuell plan.

En individuell plan kan också erbjudas av Region Kronoberg. Kommunen och Region Kronoberg ska underrätta varandra om upprättade planer.

Begränsningar i insatserna samt åldersgräns

Den som tillhör LSS personkrets 3 är inte berättigad till insatsen daglig verksamhet. Rätten till daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS gäller för personer i yrkesverksam ålder. Rättigheten följer den allmänna pensionsåldern.

För att få personlig assistans ska begäran ha inkommit senast dagen före 67-årsdagen. Antalet assistanstimmar får inte utökas efter att personen har fyllt 67 år. Den enskilde har rätt att behålla assistansen som har beviljats före 67-årsdagen i samma omfattning som tidigare. Det är möjligt att ansöka om kompletterande hjälp efter 67 årsdagen enligt socialtjänstlagen.

Goda levnadsvillkor

Den enskilde ska genom insatserna i LSS tillförsäkras goda levnadsvillkor. Goda levnadsvillkor kan ses som ett övergripande begrepp som anger kvalitet och nivå på de särskilda insatserna.

De särskilda insatserna ska förebygga och minska följderna av, samt kompensera, för den enskildes funktionsnedsättning. Insatserna ska vara samordnade och utformade så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv och kunna delta aktivt i samhällslivet.

Insatserna grundas på de behov och önskemål som den enskilde tycker är angelägna för att kunna leva så självständigt och oberoende som möjligt.

Vad gäller barn och ungdomar skall dessa genom LSS ges förutsättningar för god fysisk och psykisk utveckling och i övrigt sådana uppväxtvillkor som betraktas som goda för alla barn och ungdomar. Hänsyn ska tas till ungdomars behov av frigörelse.

Behov och önskemål om stöd och service varierar från person till person, precis som en och samma person kan ha olika behov och önskemål i olika skeden i livet.

Ärendegång

Begäran om insats

Insatserna enligt LSS ges enbart på den enskildes begäran eller på begäran av god man, förvaltare, vårdnadshavare eller fullmaktshavare. Barn (från 15 år) kan ansöka om vissa insatser själv, beroende på insats och personlig mognad. Vid gemensam vårdnad måste båda vårdnadshavarna samtycka till insatsen. En begäran ska helst göras skriftligt men kan också göras muntligt. Begäran om insats kan göras digitalt eller på en särskild blankett på kommunens hemsida. På blanketten kan man notera om beslutet önskas med bildstöd.

Officialprincipen är en allmän princip inom förvaltningsrätten. Den innebär att en myndighet har ett ansvar för utredningen och en allmän skyldighet att se till att en begäran av insats blir utredd i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Det är den enskildes ansvar att så långt det är möjligt styrka sina uppgifter genom att inkomma med handlingar, till exempel ett läkarintyg. När det behövs ska myndigheten vägleda den enskilde i vilka uppgifter och eventuella intyg som behövs. Detta beskrivs i 23 § förvaltningslagen. Ibland kan omsorgsförvaltningen behöva inhämta sekretessbelagda uppgifter hos andra myndigheter eller inom den egna förvaltningen, för att en bedömning av begäran ska kunna göras. För att sekretessbelagda uppgifter ska kunna inhämtas måste den enskilde ge sitt samtycke.

Ett samtycke kan göras muntligt eller skriftligt. Ett muntligt samtycke dokumenteras i journal. Ett samtycke gäller som längst fram tills beslut är fattat i ärendet, och kan när som helst återkallas.

Om nödvändiga uppgifter inte får inhämtas, eller den enskilde på annat sätt inte medverkar till utredningen, kan följden bli att begäran om insatser avslås.

Utredning och bedömning av behov

Vid bedömning om en person har rätt till LSS-insats, prövas om den enskilde:

- tillhör LSS personkrets
- har behov av sökt insats för att tillförsäkras goda levnadsvillkor
- inte får behovet tillgodosett på annat sätt.

Det görs alltid en individuell bedömning utifrån den enskildes unika situation och aktuella behov. Levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning bör jämföras med villkoren för andra människor i samma ålder och med liknande förhållanden.

Enligt föräldrabalken (FB) har vårdnadshavare till barn ansvar för barnets personliga förhållanden, och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda. Vårdnadshavaren ska också ansvara för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Vid bedömning av insatser enligt LSS till barn och ungdomar under 18 år beaktas vad som normalt kan anses falla inom ramen för det föräldraansvar som alla vårdnadshavare har enligt föräldrabalken. Det innebär att det enbart är det stödbehov som kan anses vara utöver vad som är normalt för barn i motsvarande ålder, som ska ligga till grund för rätten till insatser enligt LSS. Se även rubriken barnperspektiv.

Handläggningstid

Enligt förvaltningslagen är alla myndigheter skyldiga att utreda ärenden så skyndsamt som möjligt. Handläggningstiden kan dock variera beroende på ärendets art. Handläggningstiden kan även påverkas av om intyg eller yttranden behöver inhämtas.

Omsorgsnämndens målsättning är att en begäran om insatser enligt LSS i normalfallet ska handläggas skyndsamt. Om handläggningstiden försenas är myndighetsavdelningen skyldig att meddela den sökande samt ange orsaken till att förseningen uppstått. Om ett ärende inte har avgjorts senast inom sex månader från det att begäran om insats inkom får den enskilde skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet.

Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kommer in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett sådant beslut är överklagningsbart hos förvaltningsrätten.

Kommunicering

När en utredning är färdigställd ska den i vissa fall kommuniceras med den enskilde innan beslut fattas. Reglerna om kommunikering finns i 25 § förvaltningslagen (FL). Vid kommunikeringen får den enskilde ta del av utredningen och, om så önskas, inkomma med kompletterande information/rättningar.

I utskicket av utredningen framgår hur lång tid den enskilde har på sig för att yttra sig, i regel 10 arbetsdagar. Alla utredningar där avsikten är att göra ett avslag eller ett delvis avslag på begäran av insats ska kommuniceras. Det finns ingen skyldighet att kommunicera utredningar när den enskildes begäran bifalles i sin helhet.

Beslut och underrättelse om beslut

Beslut kan vara tillsvidare eller tidsbegränsade. Vid tidsbegränsning beskrivs anledningen beslutet.

Ett beslut kan antingen vara gynnande (bifall), delvis gynnande eller icke gynnande (avslag).

Ett gynnande beslut innebär att den sökande får sin begäran beviljad i sin helhet. Alla beslut där begäran om insats avslagits helt eller delvis kan överklagas. Den enskilde underrättas skriftligt om beslutet.

Vid ett tidsbegränsat beslut måste den enskilde lämna sin begäran av insats på nytt, innan nämnden fattar beslut om att insatsen kan fortsätta. Innan ett tidsbegränsat beslut upphör ska myndighetsavdelningen i god tid informera den enskilde, eller dennes företrädare, om att beslutet upphör och att den enskilde måste söka insatsen på nytt om beslutet ska kvarstå.

I samband med att en insats beviljas ska den enskilde erbjudas en individuell plan.

Överklagande

Ett beslut som helt eller delvis gått den enskilde emot kan överklagas till förvaltningsrätten.

Information om hur beslutet överklagas lämnas i samband med att beslutet delges den enskilde.

Om den enskilde behöver hjälp med att utforma överklagandet hjälper handläggaren till med detta. Överklagandet måste ha kommit in till omsorgsnämnden inom tre veckor från den dag den enskilde fick del av beslutet. När ett överklagande kommer in till nämnden görs en så kallad rättidsprövning. Det innebär att myndighetsavdelningen tar ställning till om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om beslutet är uppenbart felaktigt kan myndighetsavdelningen ändra beslutet på det sätt som den enskilde begärt i sitt överklagande. Om beslutet ändras på det sätt som den enskilde begär skickas överklagandet inte vidare till förvaltningsrätten.

Om beslutet *inte* ändras skickas överklagandet till förvaltningsrätten tillsammans med kopior på handlingar i ärendet. Detta bör ske utan dröjsmål, det vill säga inom en vecka.

Verkställighet av beslut

Vid beslut om bifall är det innehållet i beslutet som avgör hur det verkställs. Handläggaren meddelar verkställigheten om beviljade insatser.

Genomförandeplan

Den enskilde erbjuds alltid en genomförandeplan.

Målen ska vara individuella och bygga på de mål som finns för den beviljade insatsen. Syftet med en genomförandeplan är att ge den enskilde inflytande och medbestämmande över hur stödet i insatserna ska ges. Genom planen tydliggörs både för den enskilde och för personalen vad som ska göras, vem som ska göra vad, samt när och hur insatserna ska ges, samt om den enskilde har särskilda önskemål kring utförandet.

Den enskilde, och i förekommande fall dennes legala företrädare, ska vara delaktig i utformningen av genomförandeplanen och detta ska ske med den enskildes dokumenterade samtycke.

Om den enskilde har beslut om både bostad med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS ska det alltid erbjudas möjlighet till samverkan mellan de båda genomförandeplanerna.

Genomförandeplan påbörjas inom tre veckor från att insatsen har beviljats. Planen ska beskriva hur insatsen ska genomföras och utformas i samråd med den enskilde, eller dennes legala företrädare om den enskilde samtycker eller inte har förmåga att samtycka. Om omsorgstagaren inte önskar en genomförandeplan ska det dokumenteras i journalen.

Genomförandeplanen ska förvaras utskriven i omvårdnadspärmen, och vara godkänd av den enskilde, eller vid behov dennes företrädare. Genomförandeplanen ska hållas aktuell och följas upp årligen, eller tidigare vid förändrat behov och/eller nytt beslut. Fast omsorgskontakt ansvarar för att upprätta och följa upp genomförandeplanen.

Fast omsorgskontakt

Syftet med fast omsorgskontakt är att verka för god kvalitet så att var och en får omsorg anpassad efter sitt behov. Att ha en fast omsorgskontakt skapar trygghet för den enskilde omsorgstagaren. Det är också tryggt för närstående att veta till vem de ska vända sig med eventuella frågor. Som fast omsorgskontakt är man den närmaste "hjälparen" och fungerar som länk gentemot alla som är inblandade i insatsen.

För att vara fast omsorgskontakt inom omsorg funktionsnedsättning på omsorgsförvaltningen krävs utbildning som arbetsgivaren bedömer godkänd. Observera att fast omsorgskontakt inte bör förväxlas med insatsen biträde av kontaktperson enligt LSS 9 § 4.

Livsområden

Rubrikerna följer arbetssättet IBIC (Individens Behov I Centrum). Dessa rubriker hjälper till att belysa den enskildes olika behov och omgivningsfaktorer, för att säkerställa att ingen viktig information missas under utredningen. Syftet är att varje persons behov, resurser och mål inom de olika livsområdena belyses.

Omgivningsfaktorer inom LSS refererar till den enskildes fysiska och sociala faktorer som kan påverka dennes funktion och delaktighet.

Dessa inkluderar allt från bostad, hjälpmedel och sociala relationer till samhällets syn på funktionshinder och tillgängligheten till olika tjänster och aktiviteter.

Insatserna kan bestå av praktisk hjälp, eller vara av mer vägledande natur.

Oavsett innehåll ska insatserna ges på ett sådant sätt att den om möjligt stärker den enskildes egen förmåga utifrån ett hälsofrämjande och pedagogiskt perspektiv.

Familj och boendesituation

Bostad, hjälpmedel, transport, och tillgängligheten till utomhusmiljöer.

Pågående insatser och kontakter

Familj, vänner, kollegor. Kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta känsla av ensamhet.

Hjälpmedel

Att förflytta hela kroppen från plats till plats med hjälp av specifika hjälpmedel som utformats för att underlätta förflyttning. Stöd i att gå kortare eller längre sträckor, på olika underlag och hjälp runt hinder.

Personfaktorer

Faktorer som kan påverka den enskildes hälsa.

Funktionstillstånd:

- Alla kroppsfunktioner
- Kroppsstrukturer, aktiviteter och delaktighet.
- Bedömt funktionstillstånd
- Handläggarens sammanvägda bedömning av den enskildes behov.

Hälsotillstånd, kroppsstrukturer och kroppsfunktioner

Att sköta sin hälsa genom att tillförsäkra sig fysisk bekvämlighet, hälsa och fysiskt och psykiskt välbefinnande såsom att upprätthålla en balanserad diet, lämplig nivå av fysisk aktivitet, hålla sig varm eller kall, undvika hälsorisker, ha säkra sexualvanor såsom att använda kondom, bli vaccinerad och genomgå regelbundna hälsokontroller.

Att den enskilde, vid behov, kommer till primärvård, specialistvård, habilitering eller tandvård.

Behjälplighet med egenvård enligt den egenvårdsplan som läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt kan utföras som egenvård. Se mer under rubriken egenvård.

Barnperspektiv

För barn och ungdomar överensstämmer begreppet omvårdnad i huvudsak med den grundläggande omsorg och vård som vårdnadshavare ska ge. Från och med den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Det innebär att det enskilda barnets rättssäkerhet stärkts, och att barnets bästa kommer i främsta rummet på ett tydligare sätt än tidigare.

I 3 kap 1-4 § socialtjänstlagen framgår det att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas. Vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter. Om ett beslut eller en annan åtgärd rör vård- eller behandlingsinsatser för ett barn, ska det som är bäst för barnet vara avgörande. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Med barn avses en person under 18 år.

Om barnet har två vårdnadshavare och den ena inte samtycker till en åtgärd till stöd för barnet, får nämnden för arbete och välfärd besluta att åtgärden ändå får vidtas om det krävs med hänsyn till barnets bästa och åtgärden gäller en insats enligt 9 § 4, 5 eller 6 i LSS (*föräldrabalken 6 kap.13a §*).

Lärande och att tillämpa kunskap

Bistå med att planera och genomföra sin dagliga livsföring.

Allmänna uppgifter och krav

Delaktighet i vardagliga göromål, lära sig lösa vardagliga problem och att fatta beslut. Hantera ansvar, stress och kris.

Kommunikation

Förstå ord och innebörd. Få stöd med kommunikation tex genom bilder, symboler, gester, kommunikationshjälpmedel. Få stöd/hjälp om misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde behöver polisanmälas. Alternativt hjälpas till kontakt med övriga myndigheter.

Förflyttning

Hjälp med att ändra grundläggande kroppsställning, bibehålla kroppsställning, förflytta sig mellan rum. Att plocka upp, gripa och hantera föremål.

Personlig vård

Äta, dricka och förflytta sig. Sköta sin personliga hygien, kroppsvård, toalettbehov, och att klä sig.

Hemliv

Sköta sitt hem, tillreda måltider, göra ärenden och inköp. Att städa upp efter matlagning såsom att diska, rengöra pannor, kastruller och matlagningsredskap, samt städa bord och golv i matlagings- och måltidsutrymmen, rengöra möbler vid akuta behov och avlägsna sopor.

Mellanmänskliga interaktioner och relationer

Kan tex vara att kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta känsla av ensamhet, eller vara med i sociala sammanhang, hjälp med att upprätthålla sociala aktiviteter.

Utbildning, arbete och sysselsättning, ekonomiskt liv

Göra läxor, leka och ägna sig åt intressen. Att komma iväg till jobbet.

Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

Att få stöd i engagemang i alla aspekter av samhällsgemenskap såsom att rösta, engagera sig i frivilligorganisationer, serviceföreningar eller professionella sociala organisationer.

Känsla av trygghet

Göra den dagliga tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg.

Person som vårdar eller stödjer närstående

Av både 13 kapitlet 9 § socialtjänstlagen och i regeringens nationella anhörigstrategi framgår att socialnämnden ska erbjuda stöd till den som vårdar en närstående som är äldre eller långvarigt sjuk och till den som stöder en närstående med funktionsnedsättning. Stödet ska vara tillgängligt och utformat efter behov. En grundläggande princip är att anhörigas insatser och delaktighet alltid ska bygga på frivillighet. Strategin ska hjälpa kommuner och regioner att stärka anhörigperspektivet i vården och omsorgen och göra stödet till anhöriga mer individanpassat och likvärdigt över landet. Stöd till anhöriga minskar risken för ohälsa och behov av mer omfattande insatser senare i livet. Anhörigperspektiv ska beaktas, vid såväl myndighetsutövning som i verkställighet. Anhörigstödet kan ges som direkt eller indirekt stöd. Syftet är att minska de anhörigas psykiska och fysiska belastning. För en del personer handlar det om att få hjälp och avlastning med insatser som den närstående behöver, för andra handlar det om att de anhöriga själva behöver få information eller utbildning av kommunen.

För att underlätta för personer som vårdar och stödjer sina närstående behöver samhällets olika funktioner inom såväl kommun som region samverka och hitta gemensamma former och rutiner kring stödet till anhöriga. Att stödja anhöriga i den vård och omsorg de utför, bidrar även till omsorgsnämndens strävan efter att ge rätt insatser till rätt person i rätt tid. Anhörigstödet fortsätter utvecklas med utgångspunkt ur identifierade områden i den nationella anhörigstrategin. Välfärdens insatser till den närstående ges med ett anhörigperspektiv.

Anhörigkonsulent kan ge vidare information om vilket stöd som erbjuds anhörigvårdare.

Uppföljning av beslutade insatser

Insatserna ska kontinuerligt anpassas efter rådande omständigheter så att den löpande svarar mot den enskildes aktuella situation. En förutsättning för en sådan utformning av insatserna är att den noggrant planeras, dokumenteras och följs upp. Uppföljning ska ske enligt Socialtjänstlagen 2025:400 1 kap 1§, som ställer krav på att socialtjänsten löpande ska följa upp sin verksamhet och de beslut som fattas.

Uppföljningar ska även ske enligt Socialstyrelsens föreskrifter om systematiskt kvalitetsarbete (SOF 2011:9). Uppföljning förutsätter inte automatisk omprövning om behoven fortfarande kvarstår enligt tidigare beslut.

I 10 § LSS anges att en individuell plan ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året, i de fall de finns.

Beslutade insatser för barn följs upp årligen eller omprövas vid ändrade förhållanden. Beslut om LSS 9 § 8 (bostad med särskild service för barn och ungdom) följs upp var sjätte månad. Med hänsyn till barns naturliga utveckling och mognad i takt med stigande ålder, kan beslutade insatser för barn tidsbegränsas som längst till och med den månad då barnet fyller 18 år, eller till och med den månad då gymnasiestudier avslutas.

Beslutade insatser för personer över 18 år följs upp och omprövas vid ändrade förhållanden. I normalfallet ska insatser till personer över 18 år inte tidsbegränsas, med hänsyn till den kontinuitetsprincip som LSS bygger på.

Ansvarig enhetschef och den enskilde ska till handläggare meddela förändringar som kan påverka insatsen.

Beskrivning av övriga insatser

LSS 9 § 1 Rådgivning och annat personligt stöd

Region Kronoberg har det totala ansvaret för insatsen. Insatsen kan innebära stöd och rådgivning av exempelvis en kurator, psykolog, dietist eller arbetsterapeut. Mer information om denna insats lämnas av Region Kronobergs barn- och ungdoms-/eller vuxenhabilitering (www.regionkronoberg.se).

LSS 9 § 2 Biträde av personlig assistent, eller ekonomiskt stöd för sådan assistans

Med personlig assistans enligt LSS 9.2 § avses ett personligt utformat stöd, som ges av ett begränsat antal personer, åt den som på grund av stora och varaktiga funktionsnedsättningar behöver hjälp med ett eller flera grundläggande behov. Målet med insatsen är att den enskilde ska kunna leva så självständigt som möjligt och på det sätt denne vill.

Begäran görs till kommunen vid behov av hjälp med de grundläggande behoven i mindre än 20 timmar i veckan. En LSS-handläggare på omsorgsförvaltningen kan ge mer information.

Begäran ställs till Försäkringskassan vid behov av assistans för de grundläggande behoven i mer än 20 timmar i veckan. Kommunen anmäler till Försäkringskassan om någon har behov av assistansersättning mer än 20 timmar i veckan.

För att få personlig assistans behövs en begäran före 67 års ålder (from 1/1 2026). Föräldraavdraget som görs i samband med assistans till barn beräknas genom att ett schablonavdrag kopplat till barnets ålder ersätter tidigare sätt att beräkna avdraget.

Lag om egenvård har betydelse för beräkningen av beviljad tid för personlig assistans. Läs mer under kap 5, rubrik Lag om egenvård.

I 9 a § första stycket LSS gällande rätten till personlig assistans för grundläggande behov.

De grundläggande behoven räknas upp i punktform.

Med grundläggande behov avses i 9 a § LSS

- andning
- personlig hygien
- måltider
- av- och påklädning
- kommunikation med andra
- stöd som den enskilde behöver på grund av en psykisk funktionsnedsättning för att förebygga att han eller hon fysiskt skadar sig själv, någon annan eller egendom
- stöd som den enskilde behöver löpande under större delen av dygnet på grund av ett medicinskt tillstånd som innebär att det finns fara för den enskildes liv eller att det annars finns en överhängande och allvarlig risk för den enskildes fysiska hälsa.
- kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser ska enligt 9 a § andra stycket LSS beaktas som en del av grundläggande behoven personlig hygien, måltider, av- och påklädning och kommunikation med andra.

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov kan även ha rätt till assistans för andra personliga behov, om dessa inte tillgodoses på annat sätt. Vilken typ av behov som utgör andra personliga behov har endast delvis preciserats i lagstiftningen och kan i övrigt avse exempelvis hjälp med resor, fritidsaktiviteter eller skötsel av hemmet.

Hushållsgemenskap

Om den enskilde *lever i hushållsgemenskap med någon annan* ska denne i de flesta fall ta ansvar för delar av de gemensamma hushållssysslorna. Hur stor del av hushållsarbetet som ska tillgodoses genom personlig assistans avgörs i varje enskilt ärende.

Schablonavdrag för föräldraavdrag

När behovet av personlig assistans bedöms för ett barn ska det bortses från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Avdraget ska göras genom schablonavdrag (föräldraavdrag) från barnets behov av hjälp med grundläggande behov och andra personliga behov enligt 9 a § LSS.

Föräldraavdrag ska fastställas med hänsyn till barnets ålder och göras dels från grundläggande behov, dels från andra personliga behov.

Avdrag ska inte göras för den del av hjälpbehovet som avser hjälp med andning, stöd till följd av ett medicinskt tillstånd eller åtgärder som är direkt nödvändiga för att hjälp med andning och stöd till följd av ett medicinskt tillstånd ska kunna ges.

Avdrag ska inte heller göras för den del av hjälpbehovet som avser hjälp med måltider i form av sondmatning eller åtgärder som är direkt nödvändiga för förberedelse och efterarbete i samband med sådana måltider.

Inget föräldraavdrag görs för grundläggande behov från och med den månad då barnet fyller 12 år, andra personliga behov före den månad då barnet fyller ett år, eller andra personliga behov från och med den månad då barnet fyller 18 år.

Assistansersättning

Personlig assistans i form av assistansersättning kan även beviljas från

Försäkringskassan enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (SFB). En person kan bara beviljas assistansersättning från Försäkringskassan om den enskilde har ett behov av hjälp med sina grundläggande behov som överstiger 20 timmar per vecka.

En förutsättning för att assistansersättning ska kunna beviljas är att den enskilde omfattas av svensk socialförsäkring (Försäkringskassan). Assistansersättningen är en bosättningsbaserad förmån. Det krävs att personen har sin egentliga hemvist i landet. Försäkringskassan ska konstatera att personen har sin hemvist i landet och göra en prövning utifrån bestämmelserna i socialförsäkringsbalken. Undantag är när personer bosatta i andra EU/EES-länder arbetar i Sverige, då de kan beviljas assistansersättning vid vistelsen här.

En person räknas som bosatt i Sverige oavsett om uppehållstillståndet är permanent, eller tillfälligt. För den som inte har uppehållstillstånd kan kommunen ha ett visst ansvar för stöd till personer med funktionsnedsättning enl socialtjänstlagen. Läs mer om assistansersättning på Försäkringskassans webbplats.

Vid tillfälligt behov av utökning av assistansersättningen, utöver vad som beviljats inom ramen för Försäkringskassans beslut, gör den enskilde en begäran hos kommunen som utreder behovet. Exempel på ett tillfälligt behov av utökning kan vara en tillfällig försämring av funktionsförmågan på grund av sjukdom.

Val av assistansanordnare

Den enskilde kan välja kommunen eller en enskild utförare som assistansanordnare, eller få ekonomiskt stöd och själv vara arbetsgivare. Stödet ska ges av ett begränsat antal personer, personliga assistenter. Den enskilde har ett stort inflytande över valet av sina assistenter.

Ett avtal upprättas mellan den enskilde och assistansanordnaren kring assistansens utformning, schemaläggning och genomförande. Assistansanordnaren svarar då för det praktiska kring anställning, löneutbetalning, personal och administration. Enskilda verksamheter som bedriver personlig assistans måste ha tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, IVO.

För fysisk person som beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans och som valt att själv vara arbetsgivare åt sina assistenter, gäller endast anmälningsplikt. På Inspektionen för vård och omsorgs hemsida (IVO) finns information om tillstånd och register över företag som ansökt om tillstånd att anordna personlig assistans. I avtalet mellan den enskilde och assistansanordnaren beskrivs hur assistansersättningen utbetalas.

Ersättning för merkostnader vid ordinarie assistents sjukdom

Enligt 9 § 2 LSS har kommunen skyldighet att ge biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för sådan assistans, till den del som behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt SFB. Kommunens ansvar inträder bland annat vid tillfälliga utökningar av insatsen, till exempel när den ordinarie personliga assistenten är sjuk. Kommunen svarar då för den faktiska merkostnad som uppstår.

Det är den assistansberättigade som avgör om denne vill att kommunen ska gå in med en vikarie eller om kommunen ska betala ut ersättning för den faktiska merkostnad som uppstått vid den ordinarie assistentens sjukdom.

LSS 9 § 3 Ledsagarservice

Ledsagarservice ska underlätta för den enskilde att delta i samhällslivet.

Ledsagarservice ska ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven. Insatsen är till för att ge ökade möjligheter att genomföra enklare aktiviteter så som besöka släkt och vänner, delta i fritids- kultur- och nöjesaktiviteter eller föreningsliv.

Ledsagarservice kan beviljas både som en regelbunden insats och som en tillfällig sådan. Den är i första hand tänkt att tillgodose aktiviteter i närmiljön, men kan även gälla för tillfälliga resor, studiecirklar/kurser eller familjeangelägenheter. Det kan finnas omständigheter i det enskilda fallet där ledsagning vid kortare resor utanför närområdet kan beviljas, exempelvis för besök hos släkt/närstående inom Sverige. Beslut kan komma att verkställas med fler personal utifrån arbetstidslagens begräsningar.

Outnyttjad ledsagning kan inte sparas. Är behovet minskat en månad innebär det inte med automatik att behovet är större månaden efter. Vid utökat behov kan den enskilde begära fler timmar. Ledsagarservice beviljas inte för aktiviteter som ingår i habilitering/rehabilitering, exempelvis behandlingar som bad och sjukgymnastik. Inför ett uppdrag ska ledsagaren uppvisa ett utdrag ur belastningsregistret. Ledsagaren bör vara en person utanför familjekretsen.

LSS 9 § 4 Biträde av kontaktperson

Insatsen kontaktperson är viktig för att möjliggöra ett självständigt liv i samhället för den som har ett funktionshinder. En kontaktperson kan vara ett sätt för den enskilde att få träffa andra personer än omsorgspersonalen och andra i boendet. Den enskilde kan således ha behov av kontaktperson, oavsett vilket personaltöd som ges i boendet. Insatsen kontaktperson syftar till att säkerställa ett individanpassat engagerat och medmänskligt stöd, med målet att bryta social isolering.

Kontaktpersonen ska tillgodose behovet av icke-professionella sociala kontakter.

Avsikten med insatsen kontaktperson är främst att tillgodose behovet av en medmänniska när anhörigkontakt eller andra närstående saknas eller behöver kompletteras. En kontaktperson kan hjälpa den enskilde i personliga angelägenheter, om den enskilde begär eller samtycker till det. Dessa uppgifter ersätter inte det uppdrag som boendepersonal eller legal företrädare har, utan ses som ett komplement.

Insatserna får inte genomföras mot den enskildes vilja. Det är centralt att den enskilde är delaktig i processen och utformningen av insatsen, samt att den enskilde har gett sitt samtycke till att insatsen beviljas och genomförs.

Att bo i särskilt boende eller ha daglig verksamhet är inte tillräcklig motivering för ett avslag av kontaktperson. Förvaltningens hållning ska vara generös. En individuell prövning är nödvändig.

Personal som på annat vis ger stöd till den enskilde, kan inte dessutom vara dennes kontaktperson.

Kontaktpersonen förordnas för uppdraget. Omkostnadsersättning och arvode utgår enligt gällande bestämmelser, som baseras på årets prisbasbelopp och rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Inför ett förordnande ska kontaktpersonen uppvisa ett utdrag ur belastningsregistret.

LSS 9 § 5 Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice fungerar som avlastning för den som i hemmet har omvårdnad om en person med funktionsnedsättning. Insatsen gör det möjligt för den anhörige/närstående att få avkoppling och egen tid för aktiviteter utanför och/eller i hemmet. Den som får uppdraget som avlösare tar då tillfälligt över omvårdnaden och tillsynen i hemmet.

Avlösarservice kan erbjudas som en regelbunden insats eller som en insats vid enstaka tillfällen. Vid bedömning av insatsens omfattning och utformning görs en individuell prövning i varje enskilt fall. Outnyttjad avlösarservice kan inte sparas till ett annat tillfälle. Är behovet en månad reducerat innebär det inte med automatik att behovet är större månaden efter. Vid utökat behov kan den enskilde begära fler timmar.

LSS 9 § 6 Korttidsvistelse

Insatsen är i första hand avsedd för dem som bor hos anhöriga/närstående. Syftet med korttidsvistelse är att erbjuda den enskilde miljöombyte och rekreation, samtidigt som anhöriga får avlastning.

Korttidsvistelse kan erbjudas i särskilda korttidsboenden eller i en annan familj, så kallad stödfamilj. Vistelsen kan också förläggas till lägerverksamhet om detta planerats i samråd med handläggaren i kommunen.

Stödfamilj innebär att man tillfälligt vistas hos en annan familj än den egna.

Korttidsvistelse kan beviljas som en regelbunden insats eller som en insats vid enstaka tillfällen. När den enskildes behov av korttidsvistelse är så stort att den enskilde vistas närmare halvtid på korttidsvistelsen bör andra insatser övervägas.

Elever som har skolgång på annan ort kan dock ha ett utökat behov av korttidsvistelse under skolveckorna.

LSS 9 § 7 Korttidstillsyn för skolungdom

Fritidshem (skolbarnsomsorg) erbjuds till och med vårterminen det år eleven fyller 13 år.

Korttidstillsyn är en fortsättning på fritidshem och kan erbjudas från och med vårterminens slut det år man fyller 13 år och så länge man går i skolan.

Insatsen ges i anslutning till skoldagen, samt under lov- och studiedagar under tid då föräldrar förvärvsarbetar eller studerar.

Öppethållandet vid korttidstillsyn överensstämmer med annan kommunal fritidshemsverksamhet och erbjuds inte under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger. Vid gemensam vårdnad, men separerade föräldrar, gäller samma möjligheter att lämna barn/hämta barn som fritidsverksamhet.

LSS 9 § 8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet

Barn som trots olika stödåtgärder inte kan bo hos sina föräldrar kan ha rätt till bostad med särskild service för barn och ungdom. Föräldraansvaret kvarstår, vilket medför att föräldrarna ska vara delaktiga i det som rör barnet. Insatsen ska i normalfallet inte bli aktuell förrän övriga stödåtgärder vidtagits och visat sig inte vara tillräckliga. Bostaden ska utformas så att varje barn och ungdom tillförsäkras en hemmiljö som är säker och trygg.

Insatsen kan även ges i ett familjehem. Familjehem innebär att man bor hos en annan familj än den egna.

Omvårdnad, stöd och serviceinsatser samt fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår som en del i insatsen och ges utifrån den enskildes individuella behov.

Socialstyrelsen gör årligen ett förankrat och ett oanmält besök på samtliga barnboenden för att tillförsäkra en god verksamhet.

LSS 9 § 9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad

En bostad med särskild service är utformad så att den enskilde ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Man får ett hyreskontrakt på sin lägenhet och betalar hyra enligt hyreslagen. Den enskilde ska teckna egen hemförsäkring innan inflyttning sker.

Tv/basutbud och tillgång till internet som ingår i hyror erbjuds olika beroende på hyresvärd och verksamhet. Se hyresavtal.

En bostad kan vara utformad på olika sätt, men följande tre huvudformer kan urskiljas: gruppboende, serviceboende, och annan särskilt anpassad bostad. I gruppboende och serviceboende ingår omvårdnad, stöd och service, inklusive stöd vid fritids- och kulturaktiviteter, i varierande utsträckning beroende på individuella behov och val. Därutöver kan fritidsaktiviteter av mer tillfällig natur förekomma. I anslutning till dessa typer av bostäder finns tillgång till fast bemanning dygnet runt och tillgång till gemensamma utrymmen.

En annan särskilt anpassad bostad är en boendeform för personer som behöver en bostad med viss grundanpassning utifrån sin funktionsnedsättning. Omvårdnad, stöd och service eller fritidsverksamhet ingår inte i denna boendeform. Sitt behov av stöd får man till exempel genom personlig assistans eller hemtjänst. Dessa insatser får man ansöka om separat.

Insatsen bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad är ofta livslång. Av utredningen ska framgå vilken form av boende den enskilde blivit beviljad. Den enskilde kan komma att erbjudas ett annat boende om de individuella behoven förändras, eller om de individuella behoven blir färre och kan tillgodoses på ett annat boende. Handläggare och verkställighet av boende samverkar kring att erbjuda det boende som motsvarar den enskildes behov.

När en person som tillhör LSS personkrets får en funktionsnedsättning som beror på ett normalt åldrande kan personen komma att erbjudas plats på ett särskilt boende för äldre. Den enskilde betalar då ingen avgift för omsorgen som erhålls. Nedan beskrivs omsorgsnämndens förhållningssätt avseende vilken typ av boende som kan bli aktuellt i förhållande till vilket omsorgsbehov:

Beskrivning av behov:

Omsorgstagaren har behov som nedan, där dubbelbemanning krävs i flertalet moment och aktiviteter under vaken tid. Personal behöver finnas tillgänglig nattetid, vid behov vaken natt. Säkerhetsaspekter kan förekomma.

Omsorgstagaren behöver i princip ha en egen personal och har behov av tillsyn och omfattande praktisk hjälp i samtliga moment i alla aktiviteter. Dubbelbemanning kan behövas i enstaka moment. Personal behöver finnas tillgänglig nattetid. Säkerhetsaspekter kan förekomma.

Omsorgstagaren behöver stöd av personal under flera moment i alla aktiviteter och omfattande praktisk hjälp. Personal finns närvarande under i stort sett hela vakna tiden och behov finns av kontinuerlig uppmärksamhet och stöd. Tid behövs för motivationsarbete och vägledning.

Omsorgstagaren behöver stöd av personal under flera moment i aktiviteter, och ibland praktisk hjälp. Tid kan behövas för motivationsarbete och vägledning.

Omsorgstagaren behöver stöd från personal under del av aktiviteter. Stödet kan omfatta muntlig instruktion/påminnelse, förberedelse/avslutning av aktivitet.

Omsorgstagaren behöver daglig kontakt med personal för påminnelse och/eller muntlig instruktion, men genomför aktiviteter (inkl ADL) i stort sett självständigt.

Omsorgstagaren behöver kortare kontakt med personal via telefon/besök vid ett eller ett par tillfällen per vecka.

Insatstrappa

Gruppbostad med vaken natt

Omsorgstagaren får stöd med i stort sett allt i dagliga livsföringen. Personal är närvarande och dubbelbemanning kan behövas. Nattetid behöver personal göra planerade och vid behov oplanerade insatser.

Gruppbostad med sovande jour

Omsorgstagaren får stöd med i stort sett allt i dagliga livsföringen. Personal är närvarande och dubbelbemanning kan behövas. Nattetid finns personal tillgänglig vid behov.

Servicebostad

Personal finns lättillgänglig för stöd i flera moment.

Boendestöd i vanlig lägenhet

Omsorgstagaren behöver kunna kontakta, och få visst stöd av personal

Att byta bostad

Den som bor i en bostad med särskild service för vuxna kan, liksom en person utan funktionsnedsättning, av olika skäl vilja flytta inom kommunen. Kommunen har dock bara skyldighet att tillmötesgå en önskan om ett annat boende inom kommunen om den enskilde inte tillförsäkras goda levnadsvillkor genom den insats personen redan erhåller. Efter att intresseanmälan, som motsvarar nämndens beslut och det behov den enskilde har, inkommit sätts sökanden upp på väntelista för en bostad enligt önskemål. En sådan intresseanmälan kan dock inte ges samma prioritet som en ny ansökan.

Uppsägningstiden är tre månader. Vid dödsfall är uppsägningen en månad plus innevarande månad. Uppsägning, besiktning och flyttstädning sköts av den enskilde / dennes företrädare, eller vid dödsfall dennes dödsbo.

Vid flyttning mellan två av nämnden anvisade lägenheter upphör den enskildes betalningsansvar i samband med avflyttningsdagen från den gamla lägenheten.

LSS 9 § 10 Daglig verksamhet

Rätt till insatsen föreligger för personer i personkrets 1 och 2 i yrkesverksam ålder, som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. Syftet med daglig verksamhet är att erbjuda den enskilde en meningsfull sysselsättning, bidra till den personliga utvecklingen och främja delaktighet i samhället.

Den dagliga verksamheten ska ta vara på varje persons vilja och resurser, öka deltagarnas självständighet och självkänsla, ge möjlighet till olika sinnesupplevelser, erbjuda meningsfulla aktiviteter som passar den enskilde, skapa en miljö som bidrar till att var och en känner sig trygg, ge möjlighet till sociala kontakter samt skapa en stimulerande och utvecklande vardag.

Daglig verksamhet finns både som gruppverksamhet och som individuell verksamhet. Daglig verksamhet bedrivs i normalfall utanför boendet i särskilda lokaler för ändamålet eller vid företag och organisationer.

Vid några av förvaltningens boenden, enligt LSS 9 § 9, bedrivs den dagliga verksamheten integrerat, utifrån den enskildes behov.

Omsorgstagare som väljer integrerat boende med daglig verksamhet, kan i normalfallet inte erbjudas ytterligare daglig verksamhet.

Daglig verksamhet kan förläggas som en individuell placering på företag eller organisationer. En individuell placering innebär att man ska klara av de uppgifter som man tillsammans med företaget eller organisationen har kommit överens om. Som stöd utses en handledare från företaget eller organisationen. Huvudregeln är att den dagliga verksamheten omfattar vardagar under hela året. Under sommarmånaderna, samt på klämdagar, ska det finnas alternativ om den vanliga dagliga verksamheten stänger. En individuell planering görs i god tid tillsammans med den enskilde och dennes eventuella legala företrädare. Den dagliga verksamheten medför inget anställningsförhållande. Semesterlagen och andra arbetsrättsliga lagar är därför inte tillämpliga. Studier på lärvux som är mindre omfattande betraktas som fritidsstudier och påverkar inte rätten till daglig verksamhet. Omvårdnad ingår i insatsen.

Habiliteringsersättning

Det övergripande syftet med habiliteringsersättningen är att stimulera den enskilde att delta i verksamheten. Den enskilde erhåller habiliteringsersättning vid deltagande i daglig verksamhet som är förlagd utanför boendet. Habiliteringsersättning kan även utgå vid daglig verksamhet som är förlagd till det egna boendet, förutsatt att innehållet är strukturerat, meningsfullt och individuellt anpassat efter den enskildes behov, samt tydligt framgår av genomförandeplanen. Ersättning utgår även vid besök i hälso- och sjukvård, samt tandvård, vid enskild angelägenhet som anhörigs svårare sjukdom, bortgång och begravning. Liksom vid vissa studier på Lärvux, aktiviteter och utbildningar som anordnas via omsorgsförvaltningen, samt möten och utbildningar dagtid anordnade av intresseföreningar. Sådan ersättning kan i vissa fall vara tidsbegränsad. Habiliteringsersättning utgår inte vid sjukfrånvaro, semesterledighet eller aktivitetsdagar på boendet.

Habiliteringsersättningen grundar sig på regeringens beslutade prisbasbelopp och summan avrundas uppåt till närmast heltal kronor. Habiliteringsersättning utgår till och med den månad den enskilde avslutar sin dagliga verksamhet.

Ersättningen betalas ut med helt eller halvt belopp, beroende på omfattning och närvaro. Ersättningen är undantagen från skatteplikt och räknas inte som inkomst. Habiliteringsersättning utbetalas vid närvaro i daglig verksamhet:

- hel dag (minst 6 timmar) utifrån gällande prisbasbelopp
- halv dag (upp till 6 timmar) utifrån gällande prisbasbelopp

Habiliteringsersättning räknas fram utifrån innevarande års prisbasbelopp. Prisbasbeloppet fastställs varje år och utgår från inflation och prisökningar.

Träffpunktsverksamhet

Personer som uppnått pensionsålder har möjlighet till social gemenskap och aktiviteter i träffpunktsverksamhet, som kan vara förlagd till lokaler för daglig verksamhet, men kan även genomföras på andra sätt.

Egenvård

Lag om egenvård

Egenvård definieras som en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad personal, i samråd med patienten, bedömt att denne själv kan utföra, eventuellt med praktisk hjälp (handräckning) av någon annan. Egenvård är således endast aktuellt när den legitimerade – som har ordinerat en insats inom hälso- och sjukvård – har bedömt att den enskilde själv, eller med hjälp av någon annan, kan utföra insatsen under eget ansvar. Patienten ska vara delaktig i ett beslut om egenvård så långt det är möjligt utifrån sina individuella förutsättningar.

En patients medverkan i hälso- och sjukvården i form av egenvård ska enligt lagen om egenvård utgå från patientens önskemål och individuella förutsättningar. Det finns inte något krav på att den enskilde ska medverka aktivt i vårdåtgärderna.

När personal ska utföra en omsorgstagares egenvård, ska en egenvårdsplan finnas. Denna anger ansvarsfördelningen för utförandet. Det är den legitimerade sjukvårdspersonalen, exempelvis läkare, sjuksköterska, fysioterapeut eller arbetsterapeut som ordinerar insatsen, samt ansvarar för att egenvårdsplanen upprättas och följs upp minst en gång per år. Egenvårdplanen ligger till grund för beslutet.

Egenvård vid personlig assistans

Enligt 9 g § LSS (2022:1253) kan man inte få personlig assistans för sjukvårdande insatser enligt HSL, hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Med sjukvårdande insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen avses sådana insatser som är hälso- och sjukvård enligt 2 kap. 1 § samma lag, och som utförs i verksamhet hos en vårdgivare eller huvudman enligt HSL. Nya tillägg i LSS som gör att viss hjälp kopplad till egenvård kan ingå i grundläggande behov. Med detta menas en fysisk person som utför hälso- och sjukvårdsåtgärden (egenvården) utanför hälso- och sjukvårdsverksamhet hos en vårdgivare enligt HSL.

Detta betyder att egenvård kan utföras av en personlig assistent. När egenvården utförs faller den utanför hälso- och sjukvårdslagens tillämpningsområde. Personlig assistans kan således utföras för att hjälpa en person med att utföra egenvård, till exempel att ta medicin eller utföra en injektion, så länge det inte räknas som en sjukvårdande insats i sig.

I LSS-insatser där omvårdnad ingår, innefattas hjälp med att utföra egenvård och ingen avgift utgår. För att sjukvårdande insatser ska kunna ge rätt till personlig assistans ska insatsen vara bedömd som egenvård, vilket innebär att patienten kan utföra själv eller med hjälp av någon annan. För att egenvård ska kunna beaktas i ett beslut om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS ska en aktuell egenvårdsplan lämnas till handläggaren i samband med utredning. Egenvårdsplanen ska vara tidsatt.

Övriga frågor i alfabetisk ordning

Asylsökande och sekretessbrytande bestämmelser

Asylsökande kan inte beviljas insatser enligt LSS. Detta är möjligt först när personen fått uppehållstillstånd och om de uppfyller de medicinska och personliga kriterierna för att omfattas av lagen. Asylsökande hänvisas till information i vägledning SoL. Även sekretessbrytande bestämmelser följer Vägledning SoL.

Att själv föra sin talan, eller att företräddas av annan

Vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser måste det vara klart om den enskilde för sin talan själv eller om det är någon annan som företräder personen, till exempel vårdnadshavare, ombud, framtidsfullmaktshavare eller god man/förvaltare. En begäran av insats kan göras av den enskilde, företrädare i form av vårdnadshavare, god man, förvaltare, fullmaktsinnehavare, se rubrik 5.7. Begäran kan vara skriftlig eller muntlig. Finns ombud ska myndigheten alltid kommunicera med ombudet, och inte den enskilde direkt. Detta beror på att ombud och biträde omfattas av civilrättsliga bestämmelser, och fullmaktsgivaren har överlämnat ansvaret till ombudet att företräda den enskilde. Det är dock viktigt att understryka att ett ombud aldrig kan driva en fråga i eget tycke eller bestämma på egen hand. Ombudet har endast till uppdrag att lyssna in och sedan företräda den enskildes intressen och vilja. Ett ombud får således inte agera på eget bevåg.

Avgifter

Se tillämpningsanvisningar för avgifter inom äldreomsorg och omsorg funktionsnedsättning i dokumentet *Avgifter LSS och Övrig debitering*.

Service och omvårdnad

Den enskilde betalar ingen avgift för service och omvårdnad när insatser beviljats enligt LSS. Personer som tillhör LSS personkrets ska inte heller betala någon avgift för service och omvårdnad i de fall de endast kan erbjudas särskilt boende med stöd av SoL.

Assistansersättning enligt SFB

Rätten till assistansersättning finns reglerad i socialförsäkringsbalken (SFB). Den som får assistansersättning från Försäkringskassan ska betala motsvarande summa till assistansanordnaren. Försäkringskassan kan också på den enskildes begäran betala ut denna ersättning direkt till assistansanordnaren. Motsvarande gäller om man beviljats personlig assistans enligt 9 § 2 LSS från kommunen.

God man, förvaltare och framtidsfullmakt

Om någon på grund av sjukdom, psykisk ohälsa, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap eller förvaltarskap för honom eller henne enligt föräldrabalken 11kap 4§.

Växjö kommuns överförmyndarnämnd utreder ansökningar och anmälningar om god man/förvaltare. Socialtjänstens medarbetare är skyldiga att göra anmälan till överförmyndarnämnden om behov av god man/ förvaltare upptäckts. Även anhöriga eller andra personer kan göra en anmälan vid misstanke om att god man/förvaltare behövs. Man kan även göra en begäran om god man för egen del.

Handläggare ska alltid i första hand samråda med den enskilde om det är möjligt med hänvisning till den enskildes kognitiva förmåga.

Framtidsfullmakt

Många drabbas förr eller senare i livet av sjukdom, exempelvis kognitiv svikt, som gör det svårt ta hand om sig själv och sin ekonomi. Framtidsfullmakter är ett alternativ till god man och förvaltare och ett komplement till vanliga fullmakter. Framtidsfullmakten innebär att man som frisk kan bestämma vem som ska få ta beslut när man själv inte längre kan.

Förhandsbesked

I LSS finns en bestämmelse om så kallat förhandsbesked med syftet att underlätta för personer med funktionsnedsättning att flytta mellan olika kommuner.

Förhandsbeskedet innebär att den enskilde kan ansöka om insatser i sin nya kommun innan flytten har skett. Avsikten att flytta till kommunen måste dock vara klar och bestämd. Den enskilde kan till exempel inte kräva förhandsbesked av flera kommuner för samma tid.

Inflyttningskommunen ska utan dröjsmål planera och förbereda för de insatser som förhandsbeskedet ger den enskilde rätt till, om denne bosätter sig i kommunen. Den enskilde måste dock acceptera att det kan ta viss tid för inflyttningskommunen att ordna till exempel ett boende.

Förhandsbeskedet gäller under sex månader räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde. Skyldigheten för kommunen att faktiskt tillhandahålla insatser enligt LSS inträder först sedan sökanden flyttat till kommunen.

Försäkringsfrågor

Vid försäkringsfrågor hänvisas till närmaste enhetschef.

Intyg om nödvändig tandvård

Den som har ett stort och långvarigt behov av hjälp med personlig omvårdnad eller en pågående LSS-insats kan ha rätt till nödvändig tandvård till hälso- och sjukvårdstaxa.

Med tandvårdskortet ingår ett erbjudande om en avgiftsfri munvårdsbedömning av tandhygienist/tandsköterska en gång per år samt ett erbjudande om individuell rådgivning om exempelvis munhygien.

Kommunens handläggare eller sjuksköterska kan bedöma vem som tillhör denna grupp. De skickar ansökan om intyg till Region Kronoberg.

Kvalitet och dokumentation

Verksamhet enligt LSS ska vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För verksamheten ska det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad ska kunna ges. Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om insatser enligt LSS ska dokumenteras. Dokumentationen ska visa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne.

Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas.

Handläggning av ärenden som rör enskilda, samt genomförande av insatser ska dokumenteras, om inte annat följer av lag. Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

Lex Sarah

Alla anställda inom socialtjänsten har skyldighet att rapportera missförhållanden, och risk för missförhållanden, i verksamheten. Denna skyldighet benämns lex Sarah och gäller både inom kommunal och privat driven verksamhet. Enskilda, anhöriga och allmänheten kan inte göra en lex Sarah-rapport. Ett missförhållande kan vara olämpligt bemötande, fysiskt, psykiskt, eller ekonomiskt övergrepp, eller brister i omsorg. Det kan handla om enstaka händelse eller upprepade händelser. Efter att en rapport kommit in görs en utredning om händelsen. Om utredningen visar att det varit ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, görs en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Privata medel

Den enskilde ansvarar för sina privata medel, och sköter så långt det är möjligt sin löpande ekonomi själv. Enskilda som har svårigheter att hantera sina privata medel ska i första hand hänvisas till att ta hjälp av en person med fullmakt eller legal företrädare. Så långt som möjligt ska räkningar och beställningar lösas genom onlineköp, autogiro eller fakturering till god man. Personal hos den enskilde kan inte vara fullmaktshavare eller företrädare. Rutin för omsorgsförvaltningens hantering av omsorgstagares enskilda medel finns.

Resor

I insatser enligt LSS ingår inga resor, vilket innebär att den enskilde alltid betalar för sina resor.

Resor kan ske på olika sätt och val av färdmedel ska göras enligt följande ordning:

- **Allmänna kommunikationer:** omvårdnadspersonal följer med om behov föreligger, vilket bedöms av enhetschef. Följeslagare får biljetten betald av omsorgsnämnden.
- **Färdtjänst och riksfärdtjänst:** mot erläggande av egenavgift efter ansökan hos Region Kronoberg.
- **Resor med hyrda fordon:** den enskilde står själv för kostnaden för det hyrda fordonet. Om det behövs ett fordon med fler platser för att personal ska följa med står omsorgsnämnden för merkostnaden.

Växjö kommuns bilpool är enbart avsedd för tjänsteresor utan omsorgstagare. Personals eller uppdragstagares privata bilar ska av hänsyn till regler för försäkringar och bedrivande av yrkesmässig trafik inte användas för resor enligt ovan.

Resor till och från korttidsvistelse eller korttidstillsyn

För ordinarie skolskjuts som tidsmässigt sammanfaller med korttidsvistelse/korttidstillsyn kan resturen ändras, till att gälla mellan skolan och korttidsvistelsen/korttidstillsynen. En sådan ändring av resturen måste vårdnadshavare själv anmäla till den som kör skolskjutsen.

Resor till och från daglig verksamhet

Huvudregeln är att den enskilde på egen hand tar sig till och från sin dagliga verksamhet. Har den enskilde inte förmåga till det kan denne vända sig till enhetschefen för sin dagliga verksamhet som tar ställning till behovet av hjälp med arbetsresor. Om den enskilde bor i en bostad med särskild service ges ett individuellt anpassat stöd för att personen ska kunna ta sig till sin dagliga verksamhet. Om möjlighet finns kan den dagliga verksamheten i vissa fall vara behjälplig med resor till och från verksamheten.

Resor till övriga aktiviteter som inte ingår i daglig verksamhet men utförs på dagtid, till exempel undervisning på lärvux, besök hos läkare, tandläkare, råd och stödinsats genom Region Kronobergs vuxenhabilitering eller hälso- och sjukvårdsinsats, bekostas av den enskilde.

Sekretess och behandling av personuppgifter

Socialtjänsten hanterar en mängd uppgifter om enskildas personliga förhållanden och hälsotillstånd. Därför finns det sekretessbestämmelser för offentlig socialtjänst som regleras i offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

På motsvarande sätt finns det bestämmelser om tystnadsplikt för verksamhet som bedrivs av privata vårdgivare eller enskilda verksamheter i 29 § LSS. Bestämmelserna är till för att skydda individens integritet och begränsar vilka som får ta del av uppgifterna.

För att människor med stora och sammansatta behov ska få en god vård och omsorg kan socialtjänsten och hälso- och sjukvården ha behov av att kunna lämna ut uppgifter om dessa personer. Det får dock bara göras om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men, eller om en sekretessbrytande bestämmelse tillåter det.

För att en begäran av insats ska kunna utredas och för att beviljade insatser ska kunna verkställas måste den sökandes personuppgifter sparas och behandlas.

Det är i huvudsak namn, personnummer och de övriga uppgifter som framgår av begäran och efterföljande utredning. Omsorgsförvaltningen behandlar däremot aldrig fler personuppgifter än vad som är nödvändigt för verksamheten. Omsorgsförvaltningen tillämpar alltid gällande personuppgiftslagstiftning när personuppgifter behandlas.

Personuppgifter sparas så länge som beviljade insatser finns, och kommunen kan ha en skyldighet att arkivera dem enligt lag och kommunala bestämmelser. Personuppgifter kan även komma att delas med andra, förutsatt att det föreligger en skyldighet enligt lag. Lämnade uppgifter kan också komma att användas för följande syften: tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamheten. Den enskilde har rätt till information om när, hur och om vad i dennes personuppgifter som behandlas. Det finns även en rätt att i vissa fall få sina uppgifter rättade, raderade eller begränsade. Den enskilde har även rätt att begära information om vilka personuppgifter som behandlas om hen.

Synpunkter, klagomål eller beröm

En synpunkt kan vara något bra som ska uppmärksammas, något som ska förbättras eller en händelse när det inte blev som det var tänkt. Gemensamt för dem alla är att synpunkter leder till utveckling av verksamheten.

Synpunkter kan lämnas via en e-tjänst på www.vaxjo.se, skriftligt via post, via e-post, via telefon 0470-41 000 eller via en medarbetare/chef i verksamheten. Synpunkterna som skickas in behandlas i första hand av ansvarig enhetschef och personal, därefter vidtas åtgärder som anses vara nödvändiga. Synpunkterna blir till allmän handling och kan därför komma att lämnas ut enligt gällande lagstiftning.

Tillfällig vistelse i annan kommun

När en enskild vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, är vistelsekommunen skyldig att på begäran bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes begäran om insatser enligt 9 § LSS, samt att verkställa bosättningskommunens beslut. Huvudansvaret för LSS-insatser ligger hos den kommun där personen är stadigvarande bosatt (bosättningskommunen). Detta gäller även om personen tillfälligt vistas i en annan kommun. Vid en LSS-vistelse i en annan kommun än den där personen är bosatt, ansvarar bosättningskommunen för de flesta insatser, medan vistelsekommunen ansvarar för akuta insatser. Om vistelsen är begränsad och beror på hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom, kan vistelsekommunen ha ett bredare ansvar för insatsen.

Vistelsekommunen (den kommun där personen vistas) ansvarar för akuta insatser som uppstår under vistelsen och som inte var kända i förväg. Det är möjligt att kommuner kan avtala om ansvarsfördelningen för LSS-insatser.

Om en bosättningskommun har begärt att vistelsekommunen ska verkställa ett beslut, ska bosättningskommunen betala ersättning för verkställighetskostnaderna. Ersättningen ska betalas enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar för motsvarande insatser.

Tolkning och översättning

Rätten till tolkning är en del av det stöd som syftar till att göra det möjligt att förstå information och kommunicera effektivt. Rätten till tolkning för att kommunicera effektivt och förstå information gäller även för personer som använder alternativ och kompletterande kommunikation (AKK), eftersom AKK syftar till att ge stöd för kommunikation. Socialtjänstlagen (SoL) och andra lagar, som förvaltningslagen, garanterar att samhället ska tillhandahålla anpassat stöd och tolkning vid behov, oavsett om det handlar om verbalt tal, teckenspråk eller andra former av AKK för att en enskild ska kunna utöva sin rätt. Enligt förvaltningslagen ska en myndighet använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta tillvara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. En myndighet ska under samma förutsättningar använda tolk och göra innehållet i handlingar tillgängligt när den har kontakt med någon som har en funktionsnedsättning som allvarligt begränsar förmågan att se, höra eller tala. Myndigheten ska i dessa fall stå för kostnaden.

Vård i livets slutskede

Begreppet "Vård i livets slutskede" (VILS) används när ansvarig läkare bedömer att livsuppehållande och aktivt funktionsbevarande åtgärder inte längre är meningsfulla. Alla oavsett ålder, kön, social status, boendeform etc. har rätt till lika god vård vid livets slut. Målet är att den enskilde under sin sista tid i livet, fram till sin bortgång, ska få god omvårdnad och den hjälp denne är i behov av. För den som under sin sista tid i livet vill vårdas hemma kan omsorgens personal erbjuda vård och omsorg.